

Téma: Podpora zaměstnanosti s důrazem na problémové oblasti a regiony

Obsah:

1. Úvod	... str. 1
2. Vyhodnocení dosavadních opatření	... str. 2
2.1. Co se osvědčilo	
2.2. Co nefunguje, jak by mělo	
3. Návrhy na zlepšení situace na trhu práce	... str. 3
4. Závěr	... str. 4

1. Úvod

Vládní zmocněnec byl vedením tripartity ČR požádán o vystoupení na téma podpora zaměstnanosti z pohledu praxe v nejvíce postižených regionech. Zmocněnec nedisponuje žádným odborným týmem ani finančními prostředky na analýzy, ale využil spolupracující subjekty v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, aby mohl v rámci možností objektivně vyhodnotit hlavní používané nástroje na podporu zaměstnanosti a doporučit další kroky.

Zaměstnanost ovlivňuje celá řada faktorů, ale k jejich vyhodnocení nejsou veřejně dostupné dostatečné informace. Například neexistuje vyčíslení dopadu jednotlivých operačních programů na zaměstnanost v jednotlivých regionech. Hlavním nástrojem státu je však Aktivní politika zaměstnanosti, která je uplatňována prostřednictvím Úřadů práce. Její dopad na zvyšování zaměstnanosti, resp. snižování nezaměstnanosti, ale není zcela zřejmý, protože vlivů na trhu práce je více, tím hlavním je celková ekonomická situace.

Kancelář vládního zmocněnce tedy vyhodnotila situaci na principu Delphi metody (kolektivní konfrontační metoda), která byla založena na **3 základních otázkách**:

1. Které nástroje/kroky na podporu zaměstnanosti jsou nejefektivnější v regionech s vysokou nezaměstnaností?
2. Které nástroje/kroky nemají dostatečný nebo výraznější efekt na zlepšení situace?
3. Co by pomohlo zvýšit zaměstnanost, resp. snížit nezaměstnanost v kraji s vysokou nezaměstnaností?

Na výsledném podkladu se podílel tým ve složení: vládní zmocněnec, představitelé Paktů zaměstnanosti MSK a ÚK, Úřady práce MSK a ÚK, KHK ÚK, zástupci krajských úřadů MSK a ÚK, personální ředitelka OKD, personální ředitel Třineckých železáren, regionální zástupce Svazu průmyslu a dopravy ČR v MSK, ředitelka Agentury pro regionální rozvoj MSK, starosta města Bruntál, tajemnice vládního zmocněnce, regionální zástupkyně zmocněnce pro ÚK.

Úvodem uvádíme **souhrn klíčových oblastí změn pro ekonomický rozvoj a růst zaměstnanosti**, které vyplývají z analýz a jednání regionálních partnerů:

- **Snížení nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce.**
- **Zastavení odlivu a zvýšení přílivu vysoce kvalifikovaných odborníků a talentovaných mladých lidí.**
- **Zlepšení nabídky lidí v počtu i kvalitě pro technické a řemeslné obory.**
- **Všestranné posilování podnikavosti obyvatel a odborná asistence při zakládání a rozvoji jejich malých a středních firem.**
- **Posílení zaměstnatelnosti lidí rozvojem přenositelných kompetencí klíčových pro uplatnění obyvatel na současném i budoucím trhu práce (jazykové, měkké a ICT kompetence).**
- **Snížení nezaměstnanosti vytvářením pracovních příležitostí a motivací k práci.**

2. Vyhodnocení dosavadních opatření

2.1. Co se osvědčilo:

- Podpora pracovních míst prostřednictvím Aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) s akcentem na skupiny: absolventi, lidé nad 50 let věku
- Podpora vzniku nových pracovních míst prostřednictvím podpory rozvojových záměrů - investic firem, které již v kraji působí
- Podpora pracovních míst prostřednictvím Operačních programů EU
- Podpora příchodu nových firem – investorů do kraje
- Popularizace a zkvalitňování polytechnického vzdělávání – zvýšení zaměstnatelnosti absolventů a lepší uspokojování potřeb firem v oblasti kvality pracovní síly
- Odstranění požadavku v APZ na uzavření pracovní smlouvy na dobu neurčito
- Projekt Vzdělávejte se pro růst a aktivní zapojení zaměstnavatelů do tohoto projektu
- Program „Podpora rozvoje pracovních příležitostí na území Ústeckého a Moravskoslezského kraje“, který v roce 2014 realizovalo MMR na základě usnesení vlády č. 732/2013. Vzniklo v MSK a ÚK přes 700 nových pracovních míst.

2.2. Co nefunguje, jak by mělo:

- Některé typy rekvalifikací nemají požadovaný efekt – neodpovídají poptávce a absorpčním schopnostem trhu práce
- Není přínosná realizace projektů financovaných (nejen) z evropských fondů, u kterých po ukončení podpory není předpoklad, že jeho efekty budou dlouhodobě udržitelné.
- Potřebnost vzniku pracovních míst není dostatečně zdůrazněna v operačních programech
- Úřady práce nevyhodnocují dostatečně efekt nástrojů Aktivní politiky zaměstnanosti pro zvýšení zaměstnanosti a udržitelnost podpořených pracovních míst.
- Motivace nezaměstnaných k aktivnímu hledání práce je slabá
- Dotace na vznik pracovních míst (viz nástroje aktivní politiky zaměstnanosti) jsou v tuto chvíli výrazně závislé na dotacích z fondů EU – tím není do budoucna zajištěna jejich udržitelnost.
- Překážkou zůstává byrokratické zatížení zaměstnavatelů, spojené s administrací příspěvku, vykazováním průběžného čerpání a následnou kontrolou.
- Systém vyplácení sociálních dávek je bez motivačního opatření/podmínek (např. formou veřejně služby)
- APZ je zaměřena na nezaměstnané/evidované na ÚP, nevztahuje se na ostatní osoby ohrožené ztrátou zaměstnání, nebo osoby, které by se mohly s příspěvím ÚP posunout ve své pracovní kariéře a uvolnit stávající místo nezaměstnaným evidovaným na ÚP (např. osoby pracující jako agenturní zaměstnanci, které by po získání příslušné kvalifikace mohly získat stále pracovní místo).

3. Návrhy na zlepšení situace na trhu práce

- Zavést pravidelnou predikci potřeb pracovního trhu a rozvíjet **Regionální observatoře trhu práce** jako nástroj prevence nezaměstnanosti
- **Sladit potřeby trhu práce s nabídkou vzdělávání** – zlepšit spolupráci mezi vzdělavateli, zaměstnavateli a ÚP, zapojit svazy, klastry, atd., a podporovat Pakty zaměstnanosti
- Optimalizovat podle regionálních potřeb trhu práce úroveň **rekvalifikačních programů** - umožnit dlouhodobé (roční i delší) rekvalifikace se získáním výučního listu u nedostatkových řemeslných profesí - dříve to bylo možné. Zvýšit podíl těch typů rekvalifikačních programů, jejichž součástí je zajištění nástupu do zaměstnání po skončení rekvalifikace.
- Více a účinněji podporovat **zkrácené úvazky či sdílení pracovního místa**, a to zejména zvýhodněním zaměstnavatelů v daňové oblasti (nikoli jako nekolidující zaměstnání). Umožnit tím uplatnění na trhu práce např. pro matky s dětmi.
- Intenzivněji **podporovat uchazeče starší 50 let** formou speciálních projektů, které budou zahrnovat poradenské programy, rekvalifikaci a budou zakončeny nabídkou vhodného zaměstnání. Doporučené zařazení - nejdéle do 1 roku evidence. V tomto ohledu „přesvědčovat“ zaměstnavatele o výhodách zaměstnávání těchto uchazečů.
- Rozvíjet systém **kariérového poradenství**
- **Rozšířit APZ** na osoby, které nejsou evidovány na ÚP, ale jsou potenciálně ohrožené ztrátou zaměstnání a nezaměstnaností, nebo osoby, které by se mohly s přispěním ÚP posunout ve své pracovní kariéře a uvolnit stávající místo nezaměstnaným evidovaným na ÚP (např. osoby pracující jako agenturní zaměstnanci, které by po získání příslušné kvalifikace mohly získat stále pracovní místo).
- Zavést **speciální opatření pro oblasti s nejvyšší nezaměstnaností** (Bruntálsko, Mostecko...) – např. poskytování malých investičních pobídek na podporu znevýhodněných lokalit, zvýšení příspěvku zaměstnavatelům na vznik pracovního místa, podpořit průmyslové zóny malého rozsahu apod.
- Ve větší míře zohlednit regionální specifika v rámci podpory z **Operačního programu Zaměstnanost** – cílené výzvy, vyšší míra podpory, zapojení regionálních aktérů. Rozšíření okruhu stávajících příjemců v Operačním programu Zaměstnanost o kraje a další regionální subjekty, namísto koncentrace zdrojů na MPSV a jím přímo řízené úřady práce a Fond dalšího vzdělávání.
- Systematicky podporovat odborné **technické vzdělávání** a volbu technických oborů s cílem odstranění strukturálního nesouladu poptávky a nabídky na trhu práce
- Zavést **programy na zvyšování kompetencí** pro zapojení do trhu práce, například zvyšování jazykových dovedností osob (nejen absolventů).
- Zavést opatření vedoucí ke snížení atraktivity upřednostňování pobírání dávek sociální podpory před zaměstnáním
- Zajistit **příliv (zahraničních) investorů** s vyšší přidanou hodnotou, podpořit výroby s potenciálem investovat ihned nebo později do VaV kapacit, případně podpora stávajících investorů s vyšší přidanou hodnotou výroby ve smyslu rozšíření stávajících výrobních a zavádění nových / rozšiřování stávajících VaV kapacit – toto opatření je důležité pro lidi s vyšším vzděláním (VŠ, kvalifikovaní středoškoláci) – zabránění odlivu mozků z kraje
- Motivovat firmy s tradičními výrobními aktivitami k tvorbě pracovních míst i s nižší požadovanou kvalifikací – k řešení strukturální nezaměstnanosti (pracovníci z hornictví, apod.)

- Usnadnit podmínky pro vznik a fungování **sociálních podniků** tak, aby mohl takový podnik vzniknout a fungovat jednodušeji po právní stránce a po stránce materiálně-technického zabezpečení.
- Zavést dřívější **odchody do důchodu** pro pracovníky v hornictví
- Výrazněji zlepšit a zjednodušit administrativní a jiné podmínky výkonu samostatně výdělečné činnosti a vůbec **podnikání** malých firem, o čemž se jen dlouhodobě hovoří. Budovat a vytvářet podpůrnou infrastrukturu pro drobné podnikatele a živnostníky.

4. Závěr

Kromě konkrétních opatření uvedených v kapitole 3., která byla vybrána na základě názorů a zkušeností odborníků a regionálních partnerů, je podle vládního zmocněnce nutné **konceptní řešení dokončení procesu restrukturalizace v MSK a ÚK** v podobě definování souboru vzájemně provázaných opatření a finančních zdrojů na jejich realizaci. Přičemž se musí jednat především o opatření aktivizačního charakteru, která umožní využití rozvojového potenciálu obou krajů. Proces vyžaduje provázání aktivit napříč resorty i jednotlivými kompetenčními úrovněmi (místní, regionální, národní). Ve spolupráci s regionálními partnery vypracovala kancelář zmocněnce vlády návrh pod názvem „**Koncepce 4S**“.

Zpracovala: Kancelář vládního zmocněnce pro MSK a ÚK dne 19. 6. 2015